

„România literară” din 18 iulie a.c. Pe două pagini: „Despărțirea de Ada Brumar”; semnează Marina Constantinescu, Despina Petecel-Theodoru, Elena Zottoviceanu, D. Avakian, Valentina Sandu-Dediu. O avem și acum în față pe frumoasa doamnă a muzicologiei, Ada Brumar. „Omagiul României literare și respectul meu infinit”, scrie Marina Constantinescu. Cosmin Ciotloș se referă la recentul roman al lui Ion Vianu, „Necredinciosul” (Editura Cartea Românească). În numărul din 25 iulie a.c. citim câteva articole dedicate științei și filosofiei: Sorin Lavric, despre cartea lui Steven Weinberg, „Descoperirea particulelor subatomice” (Editura Humanitas), Rodica Binder scrie despre filosoful german Nicolaus Sombart, decedat la 4 iulie a.c., o personalitate importantă și controversată din secolul trecut. Laura Carmen Cuițaru semnează „Limbajul, între frenologie și neuroștiință”, amintind de Franz Josef Gall, Pierre-Paul Broca, Noam Chomsky. Cosmin Ciotloș comentează apariția la Editura Art a volumului „Paul Celan. Dimensiunea românească” de Petre Solomon, cu o postfață de Nina Cassian. Edward Sava scrie despre expozițiile de la Muzeul de Artă din Philadelphia, cu ocazia centenarului nașterii unor celebre artiști: Lee Miller și Frieda Kahlo. Virgil Duda (Israel) comentează volumul lui Leon Volovici „De la Iași la Ierusalim” (Editura Ideea Europeană). Ion Simuț se ocupă de „Canonul proletcultist”, cu numeroase nume de scriitori, unii uitați azi, alții păstrați în istoria literaturii române. În numărul din 1 aug. a.c., este prezent Aderca, cu un articol scris în 1933, referitor la venirea lui Hitler la putere. Totuși, Aderca exagerază: Hitler nu a fost „un marxist fără voie”, formula care, nu știm de ce, place comentatorului V. Chifor.

Lucian Raicu, o perenitate în cuprinsul revistei, semnează un text despre umanistul Julien Gracq, care spune că „politica nu este un exercițiu serios pentru spirit”. Gh. Grigurcu dă o replică la un articol-reproș al lui Michael Finkenthal, din „Observator cultural” nr. 159/2008, referitor la comparația egalizatoare dintre rasism antisemit și comunism totalitar. Ion Simuț, un intelectual onorabil, cu vederi democratice, scrie despre proletcultism referindu-se doar la nume de critici marxizanti, evrei, inclusiv Crohmălniceanu, care nu trebuia pus pe același plan cu Moraru, Novicov, Vitner, autori fără operă. Radu Ciobanu comentează obiectiv „Jurnalul” lui Arșavir Acterian (Editura Humanitas), afirmând că autorul a eludat perioada sa pro-legionară. Cosmin Ciotloș prezintă cartea lui Toma Pavel (fiul regretatei Amelia Pavel), „Gândirea romanului” (Ed. Humanitas). În articolul „Expresioniști după expresionism” este menționată poeta Mariana Marin, care cândva a dedicat versuri memoriei Annei Frank.

În paginile din mijlocul revistei sunt publicate ca *inedite*, scrisori ale lui Mihail Sebastian către Radu Cioculescu, informația provenind de la D. Hincu. Livius Ciocărlie scrie, în rubrica sa „Actualitatea”, că religia mozaică se referă doar la viață, „după moarte nu există nimic”, la care autorul adaugă: „Acest cult al vieții motivează ideea lui Iudaic: numai evreii nu decedă”. Îi citim cu plăcere pe titularul rubricii, om de reală cultură, dar afirmațiile de mai sus au o latură simplificatoare și generalizantă.

În „Observator cultural” din 24 iulie a.c., Geo Șerban semnează „Convulsii ale conștiinței în Jurnalul inedit al Mariei Banuș”. Ni se pare puțin prea identitată tragedia unei poete care a avut un tonus optimist, înscriindu-se în tipologia „solarilor”. În numărul din 7 aug., tot Geo Șerban semnează „Leon, murturisorul”, cu ocazia împlinirii a 70 de ani de viață a scriitorului Leon Volovici. Un frumos elogiu. În numărul din 14 aug. Geo Șerban scrie despre Marcel Iancu și „satul artiștilor”, Ein Hod.

În același număr se dezbate chestiunea „poneiului cu zvastică” de la expoziția organizată de I. C. R. la New York.

În cele cinci pagini dedicate acestui penibil „eveniment”, deranjează „butada” lui Patapievic care, într-o criză de inspirație, amintește de sinagogă, alăturând-o poneiului și locului unde era pictată zvastica.

Andrei Corbea-Hoisie explică situația în care se află, ca învinuit de a fi colaborat cu Securitatea. Dana Pârvan-Jenaru scrie despre „Receptarea lui Proust în România”, iar Victor Rizescu elogiază „o splendidă carte de istorie literară” – „Originile romanticismului românesc”, de Paul Cornea, apărută la Editura Cartea Românească în 2008. Mai citim, în acest număr, un dialog al lui David Esrig cu Iulia Popovici.

În numărul din 21 aug. a.c. Iulia Deleanu recenzează o carte, apărută la Fundația Academia Civică, despre partizanii anticomuniști din primii ani ai instaurării socializmului în România. Tonul recenziei este oarecum apăsător.

Florian Băiculescu prezintă o carte de eseuri a lui Andrei Vieru, pianist, fiul regretatului Anatol Vieru, carte apărută la Editura Seuil din Paris. Cezar Gheorghe semnează: „Un român în căutarea Americii lui Whitman” despre cartea lui Andrei Codrescu. „Prof pe drum” (Editura Curtea Veche). Amintim că Andrei Codrescu este născut la Sibiu, ca fiu al fotografului Perlmutter.

În „Cultura” din 17 iulie a.c. Constantin Coroiu scrie despre volumul „Înainte de despărțire” (Editura Polirom), un dialog Norman Manea – Saul Bellow, carte prezentată și în revista noastră. În numărul următor, Teodora Dumitru prezintă o ediție „Le Magazine litteraire” – iulie/august 2008 dedicată umorului, despre care scrie și Alain Finkielkraut. Nedumerește comentariul doamnei T. Dumitru, care contrapune umorul lui Woody Allen memoriei Holocaustului. De unde până unde? În editorialul semnat de Bogdan Ducă, în numărul din 21 august, se fac unele afirmații neargumentate: politica „New Deal” al lui Roosevelt, din anii '30, era „infestată de comunism și fascism”, rușii „sunt sovietici” ș.a.? Un editorial minat de superficialitate.

C. Stănescu comentează negativ introducerea noțiunii de „Holocaust comunist” în școli. El amintește de realitățile, bune sau rele, din literatura anilor 1945-1989, ce nu pot fi aruncate la coș. A existat mereu „un delict de opinie”. Mihai Iovănel se răfuiește cu Mircea Mihaies, numindu-l „trompetă a lui Manolescu și Tismăneanu”.

Revista „22”, din 22 iulie a.c., anunță înființarea Institutului de Istorie a Religiiilor, al cărui director va fi Andrei Pleșu. Gh. Schwartz ne împărtășește impresii din Italia. În numărul din 12 august a.c., o pagină este dedicată, cu citate din presa internațională, memoriei lui Alexandru Soljenițin. Al. Matei susține poziția lui H.R. Patapievic de a-i acredita pe Sorin Antohi și Andrei Corbea ca profesori la o Școală de vară în Germania, în ciuda protestelor Herthei Müller și ale lui Richard Wagner, scriitori originari din România, emigrați în anii '80 în R.F.G.

Daria Ghiu scrie despre Marcel Iancu – arhitect al unui număr impresionant (optsprezece), de clădiri din București (se dau adrese, fotografii).

„Cotidianul”, din 25 iulie a.c., reproduce un interviu cu etnologul Andrei Oișteanu despre serialul său din Revista „22” (mai-iunie) cu tema: Utilizarea substanțelor narcotice în spațiul carpato-dunărean, influențe asupra culturii, literaturii.

„Ararat”, nr.10/2008: Bedros Horasangian o prezintă pe Ludmila Ulițkaia, scriitoare de mare succes, cu un recent roman tradus în română: „Al dumneavoastră sincer, Şurik”.

„Idei în dialog” – august 2008

Ingmar Bergman, marele regizor este contestat postum de criticul Jonathan Rosenbaum, care îl consideră un „post-avangardist”.

„Acasă, la librărie”, semnat de Dan C. Mihăilescu, menționează și traduceri în țări europene ale unor scrieri de Blecher, Sebastian ș.a. Debarbativ, titlul unui articol de I. Buduca, „Semidocă ignoranță”, plus conținutul „prețios”. S. Damian îl critică pe autorul cărții „C. Noica și mișcarea legionară”, Sorin Lavric, pentru faptul că nu se distanțează de obiectivele antiumaniste ale legionarilor.

Madeea Axinciuc semnează „Arta sinagogală în Moldova” despre expoziția cu acest titlu de la I.C.R. din București. Andreea Răsuceanu recenzează cartea reeditată a lui Gregor von Rezzori „Memoriile unui antisemit” (Editura Humanitas – 2008, traducerea Catrinel Pleșu). Mircea Mihaies analizează aspecte ale tradiției iudaice din cartea lui Leon Wieseltier „Kaddish”. Mai semnează V. Tismăneanu, H.R. Patapievic despre intelectuali și tranziție.

BORIS MARIAN

Ce bine că toamna nu-i ca vara...

Ne-a vitregit rău televiziunea vara aceasta. Parcă mai tare ca oricând. Cum a dat vipia cea mare, mai toate posturile și-au tras obloanele la vitrinele cu noutăți, lăsându-ne doar cu ceva hrană rece în cutia frigorifică a televizorului, rămășițe expirate, emisiuni acrite și filme răsuflate. Sigur, vechiturile nu erau pentru fitecine. Ci doar pentru cei care-și fac vacanțele estivale acasă (ii știți, le cunoașteți motivațiile!), adică tocmai „fanii de fani” ai teleanalelor. Cei care stau atârnați, cu neputințele și plictiseala lor cu tot, de micile ecrane, și-și plătesc la fix, vara și iarna, taxele, ba uneori chiar și cu anticipație. Semnând astfel, în alb, valoarea unei mărfi prea adesea *second hand*. Una din marile teledatorii de onoare a fost totuși achitată: de către cele două posturi publice – TVR1 și TVR2 care, știind că „noblesse oblige” (deh, am intrat și noi de-a binelea în lumea bună a lumii) ne-a oferit condiții excelente pentru a urmări Jocurile Olimpice ale anului 2008. I-am putut așadar vedea în acțiune pe supermenii și superfamele sportive ale planetei care ne-au demonstrat cu câtă „mens sana” se formează și se întreține un „corpore sano”. Și ne-au intimidat iarăși pe noi, cei tot mai sedentari, mai supraponderali și mai puțin medaliați, ba și împăcați cu ideea „las' că merge și așa” sau cu „stai omule, locului, că doară nu dau turcii”. Nu dau turcii. Dau chinezii. Miliarde de pământeni au privit ca hipnotizați magia fabuloasă a celor două megaspectacole chinezești de deschidere și închidere ale olimpiadei, în care fantezia copleșitoare era provocată de și strunită de tehnologii inimaginabile. Prea multe și totodată prea sărace adjectivale noastre, recunosc. Așa că pentru sincronizarea desăvârșită a gesturilor, mișcărilor și acrobațiilor, ba chiar și a cnetelor, privirilor și sunetelor muzicale, scoase de zecile de mii de făpturi omenești (mecanizate?) aflate în arenă, nu mi-a mai rămas decât un singur cuvânt: înfricoșător. Înfricoșător de perfect. Luați-l în accepția sa cea mai bună.

Dar a venit toamna și, chiar dacă nu a fost cazul să ne acoperim inima cu ceva – cum zicea șlagărul – e bine că am ciulit urechile. Căci din interiorul televizorului a început să curgă muzica: s-au revărsat spre noi lungile seri ale festivalurilor, cu competițiile, rivalitățile, certurile, subiectivitățile juriului, cu suferințele și victoriile concurenților. Întâi la Mamaia, apoi la Brașov s-au reluat acele întreceri a căror organizare a cerut eforturi uneori de-a dreptul eroice: chiar dacă televiziunile păreau să fi dormit peste vară, iată probele că –cel puțin la postul public, s-a tras din greu în culise. La cei 40 de ani ai săi, „Cerbul de aur” s-a străduit să arate tot june și feric, ba chiar și fertil, și să constituie o marcă artistică capabilă să ne reprezinte în lume (în acest moment, când gusturile sunt mai discutabile ca oricând!). La o vârstă respectabilă și ea, „Mamaia” – bunicuță grijulie pentru viitorul muzical al nepoților, a pornit întâi prin țară, să descopere firicelele de talent promițător ale tinerilor. A găsit: fete și băieți cu glasuri în formare, cu ambiții mari, dar cu experiență minimă, de aici poate și impresia de serbare școlară, de atmosferă provincială, de aici poate și lipsa de gust a îmbrăcămintii lor –

căci obrazul fin cu chelțulă se ține, nu? Dar nu rezerva de voci bune a fost problema, ele apar mereu și se formează în timp, cu răbdare, pesverență și, desigur, bani. Ci compozițiile prezentate, piesele mai noi sau mai vechi, readuse în circuit în forme remixate, reorchestrate, într-un „cover” atât de schimbat încât nu le recunoșteai. Am ascultat diverse comentarii și discuții la radio care mi-au potolit

complexele de nespecialist și mi-au uns inima de meloman ocazional, dezamăgit de ceea ce a auzit. Piese fără melodie, mai curând urlate decât cântate, care cer glasurilor tot soiul de „ondulații și buclisoare” sonore, „virtuozități” imposibil de ținut minte de un neprofesionist, cu repetiții năucitoare de fraze muzicale și cu texte prea adesea banale, dacă nu chiar vulgare. Oare asta să placă publicului tânăr? Atunci de ce marele succes de la „Cerb” a fost repurtat tot de Ștefan Bănică-junior, cu muzica sa care continuă să placă tuturor vârștelor și gusturilor? Te pomenești că și în festivalurile de care vorbeam au răzbătut ecourile bățăliilor dintre generații. Așa s-ar părea, dacă ne amintim și de prezentarea – în cheie parodică – făcută competitorilor de la Mamaia de doi mari artiști de teatru, Maia Morgenstern și Marius Bodochi. Prea mari pentru o miză atât de mică? Mică, dar vizibilă și educativă, așa zice, ca să folosesc un termen hult de televiziuni. Imitându-i întâi pe prezentatorii clasici – ceremonioși, cu morgă, snobism și distincție fabricată, apoi pe compeurii cu înfățișare, atitudine și limbaj argotic de berbede, actorii au făcut comedie în plină competiție muzicală. N-a stricat. Chiar dacă, uneori, au jucat prea apăsător, prea puternic, prea bine. Și cine nu știe că prea binele e uneori dușmanul binelui?

Am mai avut (la Brașov) o surpriză extrem de agreabilă: cuplul de cântăreți israelieni Tami și Mir, ea pianistă, profesoară, compozitoare, dirijoare, lăsându-i tânărului ei elev Tami prim-planul și posibilitatea de a-și afirma talentul. Frumoasă modestie! Nominalizați printre finaliști, ei s-au bucurat de un succes de prestigiu, așteptând premiul meritat, la un alt festival. Fără răbdare și calm nu se răzbește în nicio branșă, mai ales într-una artistică, nu-i așa?

SANDA FAUR

P.S.: PRO TV-ul ne-a făcut o surpriză grozavă aducând în casele noastre, la începutul sezonului său de toamnă, pe cel mai „Tânăr și neliniștit” (era să adaug „și cel mai iubit” – și cred că nu greșeam) erou din serialele lumii: pe actorul american Eric Braeden, de peste 28 de ani și în aproape 3000 de episoade interpret al miliardarului Victor Newman. Două zile la rând, în cele două „happy hours” ale lui Cătălin Măruță, actorul ne-a dezvăluit fața civilă și firea reală ale actorului interpret al mogulului din Genoa City, sportiv împătimit, monogam convins (deși în film schimbă câteva soții) și mai ales bunic sentimental. Ne-a sensibilizat și pe noi emoția cu care a ascultat cântecul ebraic interpretat de dragul lui de către solista basarabeană Ludmila și declarația de simpatie adresată Israelului.

Despărțirea de Ștefan Iordache

Vremea s-a schimbat brusc și nefiresc în rău, în ziua în care ȘTEFAN IORDACHE a murit, la Viena. Și

s-a menținut astfel, în toată perioada ce a premers funeraliilor. Semn – în mentalitatea populară – că Ștefan Iordache a iubit viața și s-a desprins cu gregete de această lume.

Ce grea și, de fapt, incomensurabilă pierdere – pentru arta românească și pentru noi toți – dispariția prematură și neașteptată a acestui talent genial și a acestui om extraordinar! Un om care a schimbat sute de măști, dar a refuzat orice „poză”. Un om care a rămas mereu exemplar prin autenticitate, integritate și consecvența morală!

A fost Hamlet, Richard al III-lea și Titus Andronicus. A fost Prințul negru din drama lui Iris Murdoch, dar mai ales Prințul melancolic și luminos al

scenei. A fost „cel mai iubit dintre pământeni”, protagonist al unei lungi galerii de eroi ai filmului românesc, începând cu „Străinul” și încheind cu „Ticăloșii”. A fost un proteic creator de vieți, cu excepționale disponibilități imaginative și histrionice de modulare a registrelor și stărilor. A surprins în fantezmele grotești. A încântat în musicaluri. A cucerit prin puterea sa de a conferi mister, tensiune, nerv și, nu în ultimul rând, o neliniște metafizică frământărilor omului. Aceasta – mai presus de apartenența personală pe care le-a transfigurat la o anume istorie, la o anume civilizație, la o anume etnie sau confesiune. Și nu mă îndoiesc că cititorii revistei și-l vor aminti cu imensă simpatie în rolul

bătrânului plin de hachițele vârștei, dar și de o mefiență ancestrală din „Alex și Moritz”. Așa cum și-l vor aminti schimbând spumoase replici la Național cu Maia Morgenstern.

Talentul lui Ștefan Iordache a trecut cu ușurință granița limbilor și mentalităților. A fost aplaudat cu ardoare în tinerete de spanioli, portughezi și danezi în „Viziuni flamande” și de greci cu prilejul turneului Teatrului „Nottara” la Atena. A triumfat cu Titus Andronicus în Marea Britanie și în Japonia. Și sunt sigură că, atât timp cât vom trăi noi, cei ce „l-am văzut”, atât cât vor rezista peliculele ce i-au fixat unicitatea și magia – Ștefan Iordache va sfida hotarele timpului.

NATALIA STANCU